

แนวทางการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี

Guidelines for Increase Potential Nawatwithi OTOP Tourism Community

Ban Tungyung, Udonthani Province

ดารณี ดวงพรหม¹, ชลิดา ศรีสุนทร², อรรณพ ต.ศรีวงษ์³ และวสุธา อุยพิตัง⁴

Darane Daungprom¹, Chalida Srisunthron², Annop T.srivong³ and Vasuta Auyapitang⁴

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี^{1,2,3,4}

Suan Sunandha Rajabhat University, Udon Thani Education Center, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: mukda.jdar@gmail.com¹

Received: 2022-09-17; Revised: 2022-09-27; Accepted: 2022-09-29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศักยภาพและเสนอแนวทางในการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี 2) การพัฒนาของชุมชนท่องเที่ยวบ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 16 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ตัวแทนคนกลุ่มอาชีพ ตัวแทนจากภาครัฐ ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และประชาชนผู้อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาหรือสาระที่มีความเกี่ยวข้องกัน และจัดหมวดหมู่อยู่ในกลุ่มเดียวกันแล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ กลุ่มเรียนรู้อาหารแปรรูป รองลงมา คือ กลุ่มพ่อน้ำ และกลุ่มจักสาน ตามลำดับ โดยแนวทางการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ จุดดึงดูดการท่องเที่ยวในชุมชนมีความโดดเด่น มีจุดขายที่ชัดเจน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้ 2) แนวทางของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง มีความพร้อมในการเป็นสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความโดดเด่นดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้ ซึ่งมีแนวทางของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง โดยการสร้างจุดขายที่ชัดเจนจากการสืบค้นข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยว มีข้อมูลจุดดึงดูดการท่องเที่ยวในชุมชน ปรากฏในหลายเว็บไซต์หรือหลายแหล่งข้อมูล ซึ่งจะต้องมีการกล่าวถึงเป็นจำนวนมาก และการแสดงข้อมูลถึงการเป็นเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ที่มีเส้นทาง

การประชาสัมพันธ์ ปฏิทินการท่องเที่ยว ของภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว รวมถึงจะต้องมีแนวทางการจัดแพ็คเกจทัวร์ที่ปรากฏกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนของบริษัททัวร์ต่าง ๆ ที่ดึงดูดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน

คำสำคัญ: ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว, แนวทางในการเพิ่มศักยภาพชุมชนบ้านทุ่งยั้ง, ชุมชนท่องเที่ยว, โอท็อป นวัตวิถี

Abstract

The objective of this research is to study 1) the potential and propose a way to increase the potential of the OTOP Nawatwithi tourism community of Ban Thung Yang, Udonthani Province, 2) the development of Ban Thung Yang, Udonthani Province. They use quantitative research, information is collected in In-depth interviews, group chats, and non-participatory observation. Sixteen key informants select purposive sampling, including representatives of occupational groups, government representatives, tourism experts, and people in tourist destinations. The tools include the tourism potential assessment form. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, synthesis of related content or content, categorized in the same group and presented in a collation form.

The research results showed 1) the potential of the tourism community in OTOP Nawatwithi tourism community of Ban Thung Yang, Udonthani Province, at a high level. The occupation group with the highest potential was the processed food learning group, followed by the dancing and basketry groups. The guidelines for enhancing the potential of OTOP tourism communities in Nawatwithi, Ban Thung Yang, Udonthani Province was found that they had potential in resources. Nature travel Tourism resources include arts and culture, traditions, folk wisdom, lifestyle, and occupation. The attraction of tourism in the community is outstanding. It has a clear selling point that can attract tourists to the community 2) Guidelines of OTOP Tourism Community Nawatwithi Ban Thung Yang is ready to be a tourist attraction to accommodate tourists with the support of government agencies in organizing various activities. That can create a remarkable appeal to attract tourists to the community, which has a guideline of the tourism community OTOP Nawatwithi Ban Thung Yang by making a clear selling point from the search for information from the tourism community. There is information on tourist attraction points in the community. Appear on multiple websites or resources, which has to be mentioned a lot and showing information about being a tourism network with a public relations path travel calendar of tourism network partners. Including a guideline for

organizing a tour package that offers tourism. Activities in the community of various tour companies that attract tourism.

Keywords: Tourism community potential, Guidelines for increase potential of Ban Thung Yang community, Tourism community, OTOP Nawatwithi

บทนำ

รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 เห็นให้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ภายใต้เป้าหมายการนำพาประเทศก้าวข้ามประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ การมีรายได้สูงขึ้น ก้าวสู่การบรรลุเป้าหมาย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายใต้การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจฐานรากให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หนึ่งในแผนงานที่จะขับเคลื่อนงาน ดังกล่าว คือ การดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวชุมชน โอท็อป นวัตวิถี คำว่า “โอท็อป” (OTOP) ซึ่งคำว่า “โอท็อป” นี้ก็ย่อมาจากภาษาอังกฤษว่า One Tambon One Product หรือภาษาไทยคือ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ส่วนคำว่า “นวัตวิถี” เกิดจากการนำคำว่า “นวัตกรรม” ผสมกับคำว่า “วิถีชีวิต” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ใช่นำสินค้าที่มีความโดดเด่นของชุมชนออกไปวางเสนอ ขายนอกแหล่งชุมชนอย่างที่เคยมีมา กรมการพัฒนาชุมชน ได้จัดทำโครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ ในการสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจฐานรากและเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของ สังคม เกิดชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยการนำนวัตกรรมมาผสมผสานกับวิถีชีวิตในการผลิตสินค้าท้องถิ่นหรือ ผลิตภัณฑ์โอท็อป ภายใต้แนวคิด ร่วมสุข ร่วมวิถี ร่วมสมัย (Happiness Oriented) พร้อมกับผนวกการ ท่องเที่ยวของชุมชนเข้าไป ซึ่งที่ผ่านมาพัฒนาการของโอท็อปที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานรากนั้นแบ่งออกเป็น 3 ช่วงประกอบด้วย ช่วงแรกปี 2546-2556 เป็นช่วงหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ - พออยู่ พอกิน ช่วงที่ 2 ระหว่าง ปี 2557-2560 เป็นช่วงหลากหลายแหล่ง หลายผลิตภัณฑ์ - อยู่ดี กินดี และปี 2561 เป็นช่วงนวัตวิถี ร่วมสุข ร่วมวิถี ร่วมสมัย - มั่งมี ศรีสุข ซึ่งเปลี่ยนจากการผลักดันสินค้าโอท็อปโดยรัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือทุกด้านเป็นการ กระจายรายได้ตามความต้องการของชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นตัวตั้งเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชนท่องเที่ยวระดับ หมู่บ้านหรือ “แอ่งเล็ก” ที่มีอัตลักษณ์ และช่วยกันยกระดับสินค้าโดยนำนวัตกรรมมาผสมผสานกับวิถีของ ชุมชนอย่างน้อย 1 หมู่บ้านต่อสินค้า 10 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีรายได้และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง แท้จริง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ของโครงการดังกล่าวยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมีการกระจายรายได้ไม่น้อย กว่า ร้อยละ 60 ของกลุ่มเป้าหมาย เกิดชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืน มีการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบ บูรณาการทุกพื้นที่เป้าหมาย ครอบครัวอบอุ่น ลูกหลานกลับบ้าน ประกอบอาชีพ มีรายได้ อยู่ในชุมชนอย่างมี ความสุขอีกด้วย (กรมการพัฒนาสังคม กระทรวงมหาดไทย, 2561)

อย่างไรก็ตามประชาชนชุมชนบ้านทุ่งยั้ง หมู่ 4 ตำบลโพนงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ได้รับการสนับสนุนจากโครงการทำให้มีการสร้างรายได้ของคนในชุมชน โดยการนำเอาอัตลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน และธรรมชาติของหนองทุ่งยั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน มีการจัด

กิจกรรมตามประเพณีของชุมชนท้องถิ่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากทัศนียภาพที่สวยงาม สร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้โดยยังอาศัยในชุมชน ซึ่งรายได้จะกระจายอยู่กับคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานที่สนับสนุน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

เมื่อได้ทำการศึกษาชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี แล้วพบว่าชุมชนท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถีหลายแห่งไม่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไปได้ ทำให้หลายที่ไม่มีการพัฒนาต่อเนื่อง ไร้การดูแล มีการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ใช้งบประมาณไม่เกิดประโยชน์ ทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร เพื่อต้องการนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการแก้ไขปัญหาให้ชุมชนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและเสนอแนวทางในการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถีบ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี กรณีศึกษา บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี” คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาศักยภาพและเสนอแนวทางของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จากการจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถีใน 3 ด้านได้แก่

- 1.1 ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 1.2 ศักยภาพด้านความพร้อมของชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.3 ศักยภาพด้านสินค้าและบริการ

2. ขอบเขตเชิงพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บ้านทุ่งยั้ง หมู่ 4 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

3. ขอบเขตด้านประชากร ตัวแทนคนกลุ่มอาชีพ 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มจักสาน กลุ่มพ่อน้ำ กลุ่มซักรีด สารพันเยาะ กลุ่มผลิตผ้าสำเร็จรูป กลุ่มการท่องเที่ยว และกลุ่มอาหารแปรรูปจำนวน 6 คน ตัวแทนจากภาครัฐ ได้แก่ ตัวแทนจากกรมพัฒนาชุมชน อำเภอหนองหาน จำนวน 2 คน องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์งาม จำนวน 2 คน กำนันตำบลโพธิ์งาม จำนวน 1 คน อาจารย์ในสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ประชาชนผู้อยู่ในชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 16 คน

4. ขอบเขตด้านเวลา ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการโครงการวิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ สมาชิก ชุมชนบ้านทุ่งยั้ง และเจ้าหน้าที่ในส่วนภาคีรัฐบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การคัดเลือกกลุ่มอาชีพของคนในชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มจักสาน กลุ่มฟ่อนรำ กลุ่มขับร้องสารพันยະ กลุ่มผลิตผ้าสำเร็จรูป กลุ่มการท่องเที่ยว และการเกษตร และกลุ่มอาหารแปรรูป โดยมีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ได้แก่ ตัวแทนจากกรมพัฒนาชุมชน อำเภอหนองหาน จำนวน 2 คน ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม จำนวน 1 คน และอาจารย์ในสถาบันการศึกษา จำนวน 2 คน เป็นผู้วิจัยด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี

2. การประเมินศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี มีผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งหมด 5 คน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน เป็นผู้วิจัยด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี (ไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกับผู้คัดเลือกกลุ่มอาชีพ) ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม จำนวน 1 คน (ไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกับผู้คัดเลือกกลุ่มอาชีพ) กำนันตำบลโพนงาม จำนวน 1 คน ตัวแทนจากประชาชนผู้อยู่ในแหล่งชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประชุมเสวนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกตเหตุการณ์ และกำหนดเกณฑ์การประเมินศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) นำเกณฑ์ประเมินและแบบประเมินที่ได้รับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวและด้านการวิจัยเพื่อหาค่า IOC จำนวน 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อขอคำแนะนำสำหรับปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมในการนำไปเก็บข้อมูลจริง โดยผู้วิจัยใช้ข้อคำถามในแบบประเมินที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 ซึ่งแสดงว่า มีค่า IOC อยู่ในระดับเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การคัดเลือกกลุ่มอาชีพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน และการประเมินศักยภาพโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน เมื่อได้แล้วจึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนา จากนั้นผู้วิจัยทำการประชุม (Focus Group) กับตัวแทนจากชุมชนที่กำหนดไว้ เพื่อพิจารณาร่วมกันเพื่อเสนอแนะแนวการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง และพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนนการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญด้วยการให้คะแนนตามคุณสมบัติของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมด 10 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน รวมเป็นคะแนนแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 50 คะแนน

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์ประเมินเพื่อคัดเลือกกลุ่มอาชีพเพื่อแนะแนวทางในการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มอาชีพ	คะแนนรวม	จัดอันดับ
กลุ่มจักสาน	42	2
กลุ่มฟ้อนรำ	39	3
กลุ่มขับร้องสารพันยະ	36	4
กลุ่มผลิตผ้าสำเร็จรูป	33	6
กลุ่มการทอ	34	5
กลุ่มอาหารแปรรูป	31	1

ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนบ้านทุ่งยั้ง หมู่ 4 ตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานีเป็นประเพณีวิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการประกอบอาชีพ ส่วนทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติจะมีหนองยั้ง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เกิดจาก 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการประกอบอาชีพ 2) ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ 3) ทรัพยากรท่องเที่ยวผสมผสานธรรมชาติ 4) ทรัพยากรท่องเที่ยวสินค้าโอท็อป

การเข้าถึงชุมชนบ้านทุ่งยั้งมีความสะดวกสบาย สามารถเดินทางเข้าถึงชุมชนได้ทั้งทางรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ รถสามล้อเครื่อง และรถโดยสารประจำทาง สภาพถนนในปัจจุบันเป็นถนนลาดยาง และถนนคอนกรีตตลอดเส้นทางทำให้การเข้าถึงสบายและง่ายต่อการเดินทาง นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี ที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลทุกปี และเส้นทางดังกล่าวยังมีสถานที่ใกล้เคียงที่สำคัญในการท่องเที่ยวด้วย 1) รถยนต์ส่วนตัว 2) รถจักรยานยนต์ 3) รถสามล้อเครื่อง 4) รถโดยสารประจำทาง 5) การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว 6) สภาพถนน 7) สินค้า โอท็อป

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย 1) ไฟฟ้า 2) ประปา 3) สาธารณะสุข 4) ร้านค้า/ตลาดชุมชน 5) การรักษาความสะอาด 6) ป้ายแสดงข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว 1) วัด 2) ศาลาประชุม 3) พื้นที่จอดรถ

ด้านการจัดการท่องเที่ยว 1) การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม 2) การมีส่วนร่วมในชุมชน 3) การประสานงานกับ 4) หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 5) การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ 6) การกระจายรายได้ 7) การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ตาราง 2 แสดงศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี

การจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์	กลุ่มจักสาน	กลุ่มฟ้อนรำ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว	4.24	4.24	4.28	4.25	0.046	มากที่สุด
ศักยภาพด้านความพร้อมของชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.20	3.53	3.93	3.89	0.491	มาก
ศักยภาพด้านสินค้าและบริการ	3.90	3.90	3.70	3.83	0.065	มาก
รวมเฉลี่ย	4.11	3.89	3.97	3.99	0.113	มาก

ผลการวิจัย

จากการศึกษาศักยภาพและเสนอแนวทางในการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี เพื่อศึกษาการพัฒนาของชุมชนท่องเที่ยวบ้านทุ่งยั้ง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

1.1) การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักสามารถใช้นานพาหนะได้หลายช่องทาง ทั้งทางรถยนต์ส่วนตัว รถจักรยานยนต์ รถสามล้อเครื่อง รถโดยสารประจำทางที่สามารถสร้างการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวโดยเส้นทางสภาพถนนเป็นคอนกรีตและลาดยาง ทำให้มีความสะดวกสบายในการเดินทาง โดยชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถีอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกบ้านเชียงที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ โดยพิจารณาจากระยะเวลาการเดินทางจากแหล่งท่องเที่ยวหลักถึงชุมชนได้ภายใน 1 ชั่วโมง

1.2) จุดดึงดูดการท่องเที่ยวในชุมชนและการเป็นที่รู้จักในวงกว้าง จุดดึงดูดการท่องเที่ยวในชุมชนมีความโดดเด่น มีจุดขายที่ชัดเจนด้านวิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการประกอบอาชีพ มีวิถีชีวิตของคนในชุมชนคือการประกอบอาชีพจักสาน ทอเสื่อกก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบ้านทุ่งยั้งที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมใน ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติบึงหนองทุ่งยั้ง เป็นแหล่งธรรมชาติของชุมชนแสดงออกถึงวิถีชีวิตการทำมาหากินตามแหล่งน้ำธรรมชาติ พร้อมการสร้างการผสมผสานธรรมชาติ โดยการสร้างสะพานไม้อยู่ในทุ่งนา ใช้สำหรับจุดพักผ่อนในธรรมชาติ

1.3) การสร้างรายได้และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว สินค้า โอท็อปโดยมีการบริหารด้านต่าง ๆ ที่คนในชุมชนยอมรับได้ และมีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมของคนในชุมชน เพื่อเป็นการจัดหน้าที่ต่าง ๆ ของคนในชุมชนร่วมกันให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน และมีความสามัคคีรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

1.4) เครือข่ายการท่องเที่ยวที่ประสานนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนพร้อมได้จัดสถานที่ในการอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และมีวัดเป็นที่จัดกิจกรรมทางศาสนา ศาลาประชุม เป็นที่รับรองนักท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ โดยจัดพื้นที่จอดรถให้นักท่องเที่ยวที่เป็นรถขนาดใหญ่ และรถยนต์ส่วนตัวรอบ ๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในชุมชน การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ การกระจายรายได้ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางการท่องเที่ยว

2. ด้านความพร้อมของชุมชนและสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1) ความพร้อมขององค์กรและบุคลากร ผู้นำชุมชนมีการนำพาชุมชนในการร่วมทำกิจกรรมในการเป็นชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปวิถี ด้วยความสามัคคีของคนในชุมชนอย่างเต็มที่ โดยการให้ความร่วมมือจากคนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย ด้วยการจัดแบ่งหน้าที่ในการเป็นแหล่งชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปวิถี ที่ระบุตำแหน่งหน้าที่ในการร่วมกันจัดทำทุกกระบวนการตั้งแต่ ขั้นตอนการสร้างให้ชุมชนมีการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปวิถี ของจังหวัดอุดรธานี ที่มีการกำกับดูแลและสนับสนุนการทำโครงการดังกล่าวจากพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน ที่พร้อมจะขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปวิถี บ้านทุ่งยัง ตำบลโพงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ให้เป็นที่รู้จักในจังหวัด และประเทศต่อไป

2.2) การจัดระบบบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การรักษาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ คนในชุมชนต้องมีความรักในถิ่นที่อยู่ของตน มีการดูแลรักษาธรรมชาติอย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้ในการดูแลรักษาธรรมชาติตามวิถีธรรมชาติที่ได้รับการเรียนรู้จากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในธรรมชาติ โดยการไม่ทำลายแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งสกปรกลงไปในแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีการหมักหมม ซึ่งจะทำให้เกิดกลิ่นเหม็นและน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติเน่า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในการทำเกษตรได้

2.3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว บ้านทุ่งยังยังอยู่ใกล้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและคลินิก ซึ่งในหมู่ชุมชนบ้านทุ่งยังมีร้านค้าในชุมชนขนาดใหญ่ที่ขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ของชุมชน และมีตลาดชุมชนขายสินค้าพื้นเมืองทุกสัปดาห์ และมีการรักษาความสะอาดพื้นที่บ้านทุ่งยัง ตำบลโพงามที่มีการจัดเก็บขยะภายในชุมชนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลโพงามรับผิดชอบจัดเก็บสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3. ด้านสินค้าและบริการ

3.1) ที่มีการจัดทำสินค้าประเภทจักสาน เช่น ตะกร้า ไซ กระติบข้าว หมวก กระดัง สินค้าประเภททอ ผ้าไหม ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ในการจัด สินค้าประเภทแปรรูป เช่น กล้วยตาก เป็นต้น จำหน่ายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสินค้า โอท็อปจากแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้

3.2) บริการด้านการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านทุ่งยังมีการจัดทำป้ายแสดงข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง และการให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น Facebook

อภิปรายผล

1) ศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยัง จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ กลุ่มเรียนรู้อาหารแปรรูป รองลงมา คือ กลุ่มฟ่อนรำ และกลุ่มจักสาน ตามลำดับ โดยแนวทางการเพิ่มศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยัง จังหวัดอุดรธานี พบว่ามีศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ จุดดึงดูดการท่องเที่ยวในชุมชนมีความโดดเด่น มีจุดขายที่ชัดเจน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้ สอดคล้องกับ (กฤษฎา โชติช่วง, 2555) กล่าวว่า ในการบริหารจัดการชุมชนต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ต้องให้ความรู้ให้แก่ชาวบ้าน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จึงจะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน

2) การพัฒนาของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยัง จังหวัดอุดรธานี แนวทางของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อป นวัตวิถี บ้านทุ่งยัง มีความพร้อมในการเป็นสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถสร้างความโดดเด่นดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้ ซึ่งมีแนวทางของชุมชนท่องเที่ยว โอท็อปนวัตวิถี บ้านทุ่งยัง โดยการสร้างจุดขายที่ชัดเจนจากการสืบค้นข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยว มีข้อมูลจุดดึงดูดการท่องเที่ยวในชุมชน ปรากฏในหลายเว็บไซต์หรือหลายแหล่งข้อมูล ซึ่งจะต้องมีการกล่าวถึงเป็นจำนวนมาก และการแสดงข้อมูลถึงการเป็นเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ที่มีเส้นทางประชาสัมพันธ์ ปฏิทินการท่องเที่ยว ของภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว รวมถึงจะต้องมีแนวทางการจัดแพ็คเกจทัวร์ที่ปรากฏกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนของบริษัททัวร์ต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน สอดคล้องกับทฤษฎีของชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ (2544) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวจะประกอบด้วย ประการแรก สิ่งดึงดูดใจ ประการที่สอง สิ่งอำนวยความสะดวก และประการที่สาม การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวถ้าชุมชนมีองค์ประกอบทั้ง 3 ประการจะทำให้ชุมชนนั้นมีศักยภาพในการท่องเที่ยวและในการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวก็ต้องระมัดระวังด้านสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดในชุมชนด้วยต้องมีแผนรองรับเพื่อใช้ในการดูแลชุมชนต่อไปด้วย และต้องส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ และทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมให้ถ่องแท้ เพื่อเป็นการช่วยกันดูแลชุมชนต่อไปจึงจะเกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในชุมชน

(1) การจัดทำโครงการชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ควรมีนโยบายการกระตุ้นการท่องเที่ยวในชุมชน ให้ต่อเนื่องทุกฤดูกาลตลอดทั้งปีทั้งในช่วงที่ทำโครงการและต่อเนื่องหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อการเรียนรู้จากเครือข่ายต่างๆทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการหรือแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ให้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

(2) การใช้สื่อตามช่องทางต่างๆในการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยการให้ข้อมูลที่แสดงถึงช่องทางการติดต่อที่มีประสิทธิภาพ ที่ปรากฏข้อมูลการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยว โดยมีชื่อผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ หรือติดต่อผ่านช่องทางออนไลน์

(3) จัดการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนให้มีความเชี่ยวชาญที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(1) องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรรวบรวมข้อมูลชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ในการจัดสื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของตำบล เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลในการท่องเที่ยวในตำบลโพรงน้ำ เช่น รายชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ระยะทางจากจุดศูนย์กลาง ข้อมูลของชุมชน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว

(2) สำนักงานพัฒนาชุมชน จัดสรรงบประมาณในการช่วยคนในชุมชนในการสร้างชุมชนท่องเที่ยว โอทอป นวัตวิถี ให้มีความแข็งแกร่งโดยการช่วยคนในชุมชนร่วมทำกิจกรรมชุมชนท่องเที่ยว โอทอป นวัตวิถี ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน และการสร้างทีมงานในการบริหารอย่างเข้มแข็งที่จะดูแลชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ต่อเนื่องให้คู่กับชุมชนต่อไป พร้อมกับการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องทั้งภายในโครงการและหลังโครงการ

(3) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนท่องเที่ยว โอทอปนวัตวิถี ของแต่ละพื้นที่ให้ทั่วถึง เพื่อที่จะสร้างความน่าสนใจในสถานที่ของแต่ละชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ชุมชนท่องเที่ยว โอทอป นวัตวิถี บ้านทุ่งยั้ง ตำบลโพรงน้ำ อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ควรมีการวิจัยพัฒนาในประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย ทำให้ชุมชนได้เป็นผู้เสนอแหล่งท่องเที่ยว สร้างคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว และการบอกเล่าผ่านสื่อจะทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัด หรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจและตัดสินใจมาเยือนได้โดยง่าย

2.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพการบริการให้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา โชติช่วง. (2555). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *เกณฑ์การประกวดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมดี*. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- ชาติชาย มณีกาญจน์. (2538). *ศักยภาพขององค์กรชุมชน ในการจัดการกองทุนหมุนเวียน* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2544). *โครงการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำวาว* (รายงานฉบับสมบูรณ์). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณัฐพัชร์ มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- นำชัย ทนุผล. (2542). *แนวคิดและวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พจนา สอนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook)*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- มินตรา ติรณปริญญ์. (2551). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในบริเวณเทศบาลตำบลอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณวิมล ภูนาศ. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(1), 63-74.
- วีระพล ทองมา. (2561). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. ค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2564, จาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). *คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.
- อัจฉรา ศรีลาชัย. (2559). *แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(1), 218-229.